

Anskuelsestavlens historie og digitaliseringen af det moderne gennembruds læremiddel

Anskuelsestavlerne er en læremiddelgenre, der blev introduceret i det danske skolevæsen i anden halvdel af 1800-tallet, og som fik en central placering i undervisningen frem til omkring 1940, bl.a. med selve anskuelsesundervisningsfaget. Emnet er ikke mindst interessant at tage op her, fordi Danmark i dag råder over Nordeuropas største samling af anskuelsestavler, en samling, som netop i disse år er centrum for et stort projekt, der har til formål dels at ordne og konservere de mange gamle tavler, dels at gøre samlingen tilgængelig for offentligheden gennem digitalisering og formidlingsinitiativer. På de følgende sider vil anskuelsesundervisningens historie i dansk kontekst blive præsenteret gennem en tekst, som er forfattet af historiker Anette Eklund Hansen og stammer fra den digitale platform, skolehistorie.au.dk, som skal udgøre et fælles forum for dansk skolehistorisk forskning og formidling. Efterfølgende bringes en beretning om arbejdet med samlingen af anskuelsestavler og om udviklingen af den digitale platform, som er skrevet i fællesskab af Anette Eklund Hansen og Jens Bennedsen.

(Foto: skolehistorie.au.dk)

Racetavle fra omkring 1890, muligvis af tysk oprindelse.

Anskuelsestavler i den danske folkeskole 1870'erne – 1940

Det moderne gennembruds undervisningsmiddel

Af Anette Eklund Hansen

Anskuelsestavlerne blev i undervisningen brugt som udgangspunkt for en samtale mellem læreren og eleven om forskellige emner. Fokus var på barnets aktive deltagelse og udvikling. Opfattelsen var, at børn bedre forstod sammenhænge, genstande og begreber, hvis de kunne se det ved selvsyn. Men vigtigst var det, at børnene med deres egne ord fortalte om, hvad de så på billederne eller oplevede på en tur i skoven. Barnets brug af egne erfaringer skulle styrkes og deres sproglige færdigheder skulle udvikles herigennem. Datidens nye pædagogiske nøgleord var selvvirksomhed og selvudvikling.

Anskuelsesundervisningen i Danmark var et produkt af det nye naturalistiske barnesyn, som udviklede sig i den pædagogiske offentlighed af lærere, pædagoger og filosoffer fra 1870'erne. Udgangspunktet var oplysningstidens og romantikkens barnesyn fremført af Rousseau, Pestalozzi og Frøbel, der tog udgangspunkt i barnet og barnets naturlige udvikling med vægt på, at barnet skulle sætte sin egen udvikling og dannelsesproces i gang og dermed være hovedansvarlig for sin egen udvikling. Naturalismen tilførte en ny videnskabelighed, der også havde fokus på barnets fysiske og psykiske udvikling i egen art.

Allerede skoleloven fra 1814 havde haft et pædagogisk princip, hvor barnet skulle opfordres til at være aktiv og fortælle om, hvad det så og tænkte, her kaldt forstandsundervisning. Denne undervisningsmetode stod på trods af hensigten i loven i skarp kontrast til den gængse undervisningsform i 1800-tallets Danmark, hvor udenadslære og terperi var almindelig praksis. Det var den undervisningsform, det moderne gennembruds pædagoger, fortroppen for 1900-tallets reformpædagoger, ville gøre op med.

Naturvidenskab og selvstændighed på skemaet

Industrialiseringen og udviklingen i storbyen København efter 1850 krævede dygtige unge mennesker, der ud over de almindelige skolekundskaber også vidste noget om naturhistorie, geografi og historie og det samfund, de var en del af. Reformpædagogerne vendte sig mod den traditionelle skoles fokus på de klassiske sprog, humanistiske fag og kristendomsundervisning. De ønskede i stedet praktisk viden om naturvidenskab og børn og unge, der kunne tænke selv. Dette skulle anskuelsesundervisningen hjælpe til med. Borgerrepræsentationen i Kø-

En byskoleklasse af småpiger undervises af deres lærerinde omkring år 1900. Skolestuen er indrettet efter tidens anbefalinger: Godt lysindfald fra venstre fra store vinduer, skoleborde og bænke, der passer i børnenes højde. På væggen ses førnævnte racetavle ophængt.

benhavn ønskede en forbedring af kvaliteten af undervisningen i byens skoler, hvilket de blev opfordret til af både lærere og erhvervslivet. Dette medførte, at Borgerrepræsentationen efter forudgående udvalgsarbejde indførte en ny undervisningsplan i 1872, hvor bl.a. anskuelsesundervisning blev indført som fag i skoleplanen, og anskuelsestavlerne blev anbefalet som undervisningsmiddel. Metoden bredte sig i de næste årtier til skolerne i andre større byer og blev f.eks. indført på de frederiksbjergske skoler i 1892.

Det nye naturalistiske barnesyn, der vandt indpas fra 1860'erne, byggede på moderne naturvidenskab. Her var udgangspunktet barnets naturlige udfoldelse og vækst. Dette skabte nye tanker hos lærere, pædagoger og læger om, hvordan undervisningen i skolen bedst kunne støtte barnets naturlige udvikling og tilegnelse af viden. Her blev anskuelsesmetoden den pædagogiske tryllestok. Ny pædagogik og undervisning blev diskuteret i pædagogiske fora som Dansk Pædagogisk Selskab og på Danmarks Lærerforenings landsdækkende møder, og artikler om, hvordan metoden kunne bruges i de forskellige fag, blev bragt i de pædagogiske tidsskrifter. Flere lærere udgav både før og efter århundredskiftet bøger med undervisningsvejledning i det nye fag. Blandt andre udgav lærerinde Kirsti-

ne Frederiksen i 1889 *Anskuelsesundervisning. En Haandbog for Lærere*, som blev brugt som grundbog de næste årtier.

Da der skulle vedtages en ny folkeskolelov i 1899, blev anskuelsesundervisningen indført som et selvstændigt fag, og loven blev fulgt op med en udførlig beskrivelse af fagets indhold og mål i Det Sthyrskes Cirkulære i 1900. Den særlige undervisningsmetode skulle også bruges i andre fag, som historie, naturhistorie og geografi. Det lykkedes altså det moderne gennembruds pædagoger med den nye undervisningsmetode at få ført det nye barnesyn ind i skoleloven, sammen med nye fag og flere undervisningstimer. Anskuelsesundervisningen satte for alvor gang i produktionen af danske anskuelsestavler, der blev tilrettelagt af lærere og tegnet af professionelle kunstnere, så billederne svarede til instrukserne i cirkulæret.

Anskuelsestavle, som illustrerer arbejdsprocesser ved trykning af anskuelsestavler på Chr. Catos trykkeri i Farvergade i København. Fra 1920.

Lærerne uddannes i anskuelsesundervisning

Anskuelsesundervisningen blev også et fag på uddannelsen for forskolelærere, som underviste de mindste klasser, hvor faget var en del af undervisningsplanen. Ligeledes havde lærerne brug for efteruddannelse i det nye fags metoder og undervisningsmidler. Derfor oprettede Statens Lærerhøjskole kursus i faget fra 1901 med seminarieførstander Kirstine Frederiksen som underviser i de første år. Hun efterfulgtes af lærerinde Nora Mortensen, der også underviste i an-

skuldestegning. De første år var der stor søgning til kurset, særligt af forskolelærere. Fra 1915 var der et dalende antal interesserede, og faget optræder sidste gang i Statens Lærerhøjskoles årsberetning i 1922-23. De lærere, der skulle bruge metoden i undervisningen, havde formodentlig tilegnet sig den. Lærerne kunne også hente inspiration på Dansk Skolemuseum, datidens central for undervisningsmidler, som udstillede anskuldestavler og andre undervisningsmidler til anskuelseundervisningen, ligesom de udarbejdede lister over udvalget af tavler.

(Foto: skolehistoriearkivet.dk)

Anskuldestavle med motiv af sydvestgrønlandsk fjord fra billedserien "Geografiske Væg billeder" fra 1910.

Interessen for det nye fag, anskuldestavlerne og den nye metode var i begyndelsen stor. Målsætningen om at øge barnets aktive deltagelse og gennem iagttagelse fremme forståelsen for verden og den virkelighed, barnet befandt sig i, var der enighed om, men efterhånden som erfaringerne med faget bredte sig, kom der kritiske røster. Seminarielærer L. Mortensen skriver om anskuelsebillederne i 1912, at de absolut er et gode i undervisningen, men det bedste materiale er virkeligheden selv, at børnene kommer uden for skolestuen og lærer om træerne i skoven eller præsenteres for genstandene, grene, blade og biller i skolestuen. Samme holdning havde lærer Claus Eskildsen i sin bog *Det første Skoleaar* fra 1927. Han fremhævede om iagttagelsesundervisning, at "Hovedsagen er Iagttagelse med Interesse, Undersøgelse med Eftertanke og under Brug af alle Sanser, ogsaa

Haandens. Og dette foregaar udenfor skolestuen! Det er Sagundervisning i Modsætning til Fortidens tomme Ordundervisning og den senere Tids Billedafgudsdyrkelse.”

Anskuelsestavlernes udfasning

Den største produktion af anskuelsestavler i Danmark foregik fra ca. 1900 til 1925. Fra denne periode stammer en fjerdedel af de tavler, der er registreret i den danske database over anskuelsestavler. Efter 1925 falder tallet drastisk, men der fremstilles og bruges stadig tavler i undervisningen, særligt inden for naturfagene. Og det fortsatte efter 2.verdenskrig.

Faget anskuelsesundervisning kom ikke med i den nye skolelov fra 1937 og var ikke nævnt i Undervisningsministeriets bekendtgørelse om målet for folkeskolens undervisning fra 1941. Faget var forældet, og vejledningen svarede ikke til de krav, der blev stillet i 1930'erne. Ministeriet ønskede ikke at anvise bestemte undervisningsmetoder, kun at rammerne blev udfyldt, og målet for de syv års undervisning i grundskolen blev nået. Men ordet selvvirksomhed findes også i 1937 loven. Det pædagogiske fokus på barnets aktive deltagelse var stadig i centrum som et af reformpædagogernes nøglebegreber i resten af det 20. århundrede.

Skolehistorie.au.dk

En digital platform – et større digitaliseringsprojekt

Af Anette Eklund Hansen og Jens Bennedsen

I Emdrup findes en enestående samling bestående af ca. 12.500 anskuelsestavler fra 1800- og 1900-tallet. Samlingen blev i 2009 overtaget af det daværende Danmarks Pædagogiske Bibliotek, nu AU Library, i Emdrup, og siden overtagelsen har biblioteket arbejdet på at ordne, konservere og digitalisere samlingens indhold. En stor del af anskuelsestavlerne er nu tilgængelige via det digitale ressourcecenter, skolehistorie.au.dk, men der arbejdes fortsat med at digitalisere tavler og tilføje og rette metadata. Her beretter to af de involverede i digitaliseringsprojektet om arbejdet med samlingen og den digitale platform - og om fremtidige planer og ambitioner.

I 1870'erne påbegyndte medlemmer af Dansk Lærerforening en indsamling af anskuelsestavler til en udstilling om skolemateriel, og da Dansk Skolemuseum i 1887 åbnede med en udstilling af moderne undervisningsmidler, indgik tavlerne heri. Igennem de følgende 125 år blev samlingen af anskuelsestavler flyttet flere gange i forbindelse med skolemuseets skiftende adresser og organisering, og opbevaringsforholdene var til tider meget uhensigtsmæssige.

I dag omfatter samlingen omkring 12.500 registrerede tavler, 750 kort og ca. 2000 uregistrerede tavler primært fra perioden ca. 1820-1960. Den er Europas største og indeholder tavler fra det meste af verdenen, men med hovedvægt på Europa.

Da skolemuseet lukkede i 2008, blev alle museets samlinger, via daværende dekan Lars Qvortrups mellemkomst, overdraget til det daværende Danmarks Pædagogiske Universitetsskole (DPU), og en projektgruppe bestående af Lars Qvortrup, Ning de Coninck-Smith og Jens Bennedsen blev etableret med det formål at ”facilitere” samlingerne.¹ Samlingen af anskuelsestavler, museets billedsamling samt diverse registranter blev herefter overført til biblioteket, og der blev igangsat en proces, som skulle sikre anskuelsestavlernes bevaring og en tilgængeliggørelse af dem for den brede offentlighed. Dette skulle ske dels ved konservering, dels ved digitalisering, registrering og tilgængeliggørelse af tavlerne i en database. Det stod hurtigt klart, at der ikke skulle laves et fysisk museum inden for rammerne af Aarhus Universitet, og gentagne forsøg på at skaffe midler til at etablere et nyt nationalt skolemuseum, som ville kunne overtage det gamle museums samlinger, var desuden mislykkedes. Derfor valgte man i stedet at udvikle en form for digitalt ressourcecenter, som samlede det skolehistoriske miljø på DPU med biblioteket og ikke mindst øvrige interessenter ved museer og i undervisningsmiljøer. Resultatet blev sitet skolehistorie.au.dk, hvor en stor del af anskuelsestavlerne nu er tilgængelige sammen med den skolehistoriske fotosamling, digitale genstande og meget mere.

Tidligere digitaliseringsprojekter

Biblioteket havde allerede erfaring med digitalisering, da man tilbage i år 2000 havde gennemført et projekt med digitalisering af danske skolelove fra 1500-tallet og frem til 1990. Digitaliseringen af lovene blev gennemført uden tegngenkendelse (OCR), som dengang ikke var særligt udviklet, og bl.a. ikke kunne håndtere gotisk skrift. I stedet blev brugerne bedt om hjælp til at transskribere teksterne fra gotisk til latinske bogstaver, og det gjorde de i så stor stil, at der i dag ligger søgbare tekster bag størstedelen af de ældre skolelove. Databasen med skolelove var i øvrigt i mange år den næstmest benyttede side på bibliotekets hjemmeside, kun overgået af bibliotekets onlinekatalog. I dag rummer basen også undervisningsvejledninger for grundskolen, fra det Sthyrseke cirkulære i 1900 frem til Fælles mål i 2009.

Det skolehistoriske projekt på AU Library var i flere år økonomisk belastet af, at biblioteket dels skulle betale for at få ordnet skolemuseets arkivalier, dels skulle betale for opbevaring af museets øvrige samlinger på et lager, og der var derfor ikke mange penge til at digitalisere og udvikle hjemmesider. Men i 2009 blev det besluttet, at samlingen af sognekort fra Trøst-Hansen, også kaldet Danmarks

¹ Bennedsen, J., & Coninck-Smith, N.d. (2017).

(Foto: skoldhistoriemuseet)

Anskuelsestavle med motiv af boplads fra ældre stenalder.
 Fra serien ”Kulturhistoriske Billeder fra Nordens Oldtid” fra 1925.

Kirker og Skoler,² var oplagt som et overskueligt sted at genoptage digitaliseringsprojektet. De 856 billeder var hurtigt scannet, og da metadata bestod af *sogn* og *amt* , var det forholdsvist let at lave en digital præsentation af samlingen. Det viste sig at være en god ide, og lokalarkiver og slægtsforskere tog meget hurtigt sidderne til sig, og de er i dag noget af det mest benyttede på sitet.

Anskuelsestavlerne

Samlingen af anskuelsestavler skulle komme til at udgøre en større udfordring end de hidtidige projekter. Det skyldtes, dels at samlingen var meget stor, dels at den var i dårlig stand, fordi ca. 4.000 tavler og kort aldrig var blevet ordnet, og fordi de gentagne flytninger havde skabt rod i den del af samlingen, der faktisk var ordnet og katalogiseret. Det stod hurtigt klart, at samlingen skulle digitalises hurtigst muligt, da der begyndte at komme ønsker fra forskere, forlag og andre, nærmest samtidig med at vi modtog samlingen.

I begyndelsen digitaliserede vi tavlerne ”on demand”, og lagde efterfølgende billederne ud på bibliotekets hjemmeside. Dette var dog ikke holdbart i længden, og slet ikke, efter at vi i 2010 indgik i EU-projektet ”History on wall charts in an

² C. Glenstrup. (1990).

European perspective”, som er et samarbejde med Würzburg Universitet og The National Museum of Education, Nederlandene. Projektets fokus betød, at der blev digitaliseret 1.000 tavler relateret til historiefaget. Der var derfor behov for en databaseløsning, som kunne håndtere mængden af tavler og tilhørende metadata. Herefter forsøgte vi forskellige strategier med diverse open source-værktøjer uden at finde en optimal løsning. Men da Aarhus Universitet på samme tidspunkt var ude efter en professionel løsning til deres billedarkiv og valgte at indkøbe Canto Cumulus, blev denne løsning også tilbudt til biblioteket, og hermed var softwareudfordringen løst, idet Cumulus var state of the art inden for billedhåndtering på dette tidspunkt.

Med en softwareløsning på plads og tilpas luft i budgetterne til nye initiativer blev det i 2011 besluttet at digitalisere samlingens kortkatalog samt at digitalisere de tilhørende anskuelsestavler igen. Årsagen til dette var, at processen vedrørende digitalisering var i rivende udvikling, og det gav derfor god mening at begynde forfra for at få et ordentligt og ensartet resultat. Efter lidt sondering blev det besluttet, at Det Kongelige Bibliotek skulle stå for både indscanningen af kartotekskort, den efterfølgende OCR-behandling og digitaliseringen af tavlerne. Det sidste blev løst på fornemmeste vis, og billedkvaliteten gør det muligt at zoome så langt ind, at man kan se papirstrukturen på tavlerne. Med kartotekskortene gik det desværre ikke så godt. En uheldig kombination af kartotekskort trykt på let gulligt papir og udtjente farvebånd gjorde, at tegngenkendelsen mislykkedes på store dele af kartotekskortene, og når den fungerede bedst, var den ikke i stand til at se forskel på f.eks. bogstavet l og tallet et eller nul og bogstavet o. Dette betød, at vi var nødt til at gå samtlige digitale registreringer igennem manuelt – et arbejde der stadig pågår – og vi har derfor lavet en række prioriteringer, således at der kan søges i basen, og der gives et troværdigt resultat tilbage.

I 2016 modtog vi glædeligvis fondsstøtte fra A.P. Møller Fondet til bl.a. digitalisering. Det gjorde det muligt at lave et pilotprojekt vedrørende samlingen af anskuelsestavler på ruller og stokke, som det hidtil ikke havde været muligt at digitalisere på grund af disse materials skrøbelighed. 300 ud af de 2.000 enheder, som denne del af samlingen indeholdt, blev af vores daværende konservator, Lea Cecilie Bennedsen, udvalgt til udrulning i et fugtkammer, som hun selv designede til opgaven. Kort fortalt går processen ud på, at en tavle lægges i et fugtkammer, hvor fugtigheden hæves til ca. 70% over et døgn. Herefter udrulles tavlen forsigtigt, i takt med at spændingerne i materialet aftager. Til sidst fjernes stokkene, og tavlen lægges i pres nogle dage, før den digitaliseres.

Metoden var en succes, og de 300 tavler blev udrullet og digitaliseret. Tilbage står der stadig en samling af kort og tavler på ca. 1.700 styk, som mangler at blive rullet ud og digitaliseret. Det er et arbejde, som skal sættes i gang snarest, hvis tavler og kort ikke skal gå til.

Foto: Jan Cecilie Bennedsen

Fugtkammeret i funktion. Et vandkar i bunden af kammeret tilfører fugt til materialerne på de to gitterhylder. Fugtkammeret kan håndtere tavler og kort op til en brede på 150 cm.

Øvrige samlinger på skolehistorie.au.dk

Det var også midlerne fra A.P. Møller Fondet, der gjorde det muligt at realisere planerne om det digitale ressourcecenter skolehistorie.au.dk. Sitet, som gik i luften i 2017 med cand.comm. Majken Astrup som drivende kraft, indeholder ud over anskuelsestavlerne også en række andre digitale samlinger.

Det gælder blandt andet den skolehistoriske billedsamling fra Dansk Skolemuseum, som rummer ca. 4.000 billeder af især skolebygninger, interiør på skoler og skolerelaterede institutioner, skolebørn, lærere, lærerstuderende, skoleredskaber og malerier med skolemotiver. Billederne er primært fra perioden 1880-1960. Desværre var den trykte registrant til billedsamlingen meget mangelfuld, og der er fortsat behov for yderligere metadata. Det har dog vist sig, at billederne ofte har beskrivelser på bagsiden, og vi vil derfor gå samlingen igennem igen med henblik på at skaffe yderligere informationer om billederne.

En anden samling, som er kommet til med den endelige nedlæggelse af Dansk Skolemuseum, er ”Skolens genstande.” Samlingen består i dag af en database med fotografier af de skolehistoriske genstande, som oprindeligt indgik i Dansk Skolemuseums samling. I forbindelse med Nationalmuseets gennemgang af denne samling i 2016 blev mange genstande hjemtaget til museer fra hele landet. Genstandene blev i den forbindelse affotograferet, og skolens fysiske genstande bliver nu formidlet gennem en fotosamling, hvor man ud over at se selve genstanden også kan læse, hvilket museum der har hjemtaget denne. Dette er nyttigt,

Anskuelsestavle med motivet fra uddrivelsen af Edens Have. Tavlen var en del af en samling af ”Billeder til Brug ved Undervisning i Bibelhistorie” fra 1889. Samlingen omfattede ti motiver fra Det Gamle Testamente og ti motiver fra Det Nye Testamente.

hvis man ønsker at se den konkrete genstand, men det siger også noget om, hvor man kan forvente mere af samme slags. F.eks. har Museet på Sønderkov hjemtaget mange sløjdgenstande, da det passer til deres profil. Basen er endnu ikke endeligt på plads, men en beta-version er tilgængelig.

Digitaliseringsprojektets fremtidsperspektiver

Fortsat arbejde med digitalisering og databaser

”Bagsider” var Golden Days tema i 2018, og på skolehistorie.au.dk kommer vi også til at arbejde med bagsider i år og sikkert et stykke tid fremover. Det gælder dels anskuelsestavlernes bagsider, som har vist sig i en del tilfælde at rumme forklaringer og vejledning til tavlens brug, en information, som er vigtig at bringe sammen med billedet, og dels også bagsiderne af de mange billeder i den skolehistoriske billedsamling, der, som nævnt, rummer yderligere informationer om billederne, som skal registres i billedsamlingens database. I nogle tilfælde er der desuden udgivet særskilte lærervejledninger, og disse vil vi også gerne digitalisere og bringe sammen med de relevante billeder og tavler.

Formidling

Det har fra begyndelsen været vores overordnede mål at komme så bredt ud som muligt og på så mange platforme som muligt. Derfor arbejdes der på flere projekter for at udbrede kendskabet til de digitale samlinger, og vi arbejder bl.a. sammen med Danmarkshistorien.dk, Wikipedia, samt Dansk Kulturarv. Det har også været vores ønske at bidrage til formidlingen af skolehistorie både nationalt og internationalt, og vi har derfor afholdt seminarier nationalt og internationalt. Sammen med DPU er vi desuden værter for 19th Symposium for School Museums and History of Education Collections med undertitlen: Challenges for the school museums and history of education in a time of globalization and digitization, som afholdes i juli 2019 på DPU.

Internationalt arbejder vi stadig sammen med konsortiet bag ”History on wall charts in an European perspective”, der – nu udvidet med Frankrig og muligvis også Italien – har taget initiativ til et geografiprojekt: ”Imagining the world – Geography in 19th century European education”. De geografiske billeder var ikke kun til undervisningsbrug, men blev også brugt som et politisk middel til at forme den offentlige forståelse af nationalitet og fremmede lande. Konsortiet vil sammensætte en digital udstilling, hvor geografiske anskuelsestavler, bogillustrationer, globusser og andre genstande fra geografiundervisningen vil blive vist på en fælles europæisk platform.

Når denne artikel læses, skulle vi derudover også gerne være i luften med en samling af undervisningsforløb i dansk, regning, idræt, musik og billedkunst, som dækker over de sidste 200 års skolehistorie med nedslag i tre perioder.

(Foto: skolehistorien.dk).

Fra Byen. Anskuelsestavle fra serien ”Danske Iagttagelsesbilleder” fra 1903.

Digitalt museumsrum for anskuelsetavlerne

Den store samling af anskuelsetavler vækker minder hos mange, og tavlerne fortæller historier både om tidligere tiders pædagogik, barnesyn, familieværdier, samfundsnormer og idealer. Vi har fået nogle eksterne midler og håber i løbet af 2019 at kunne udvikle en digital platform, som i billede, lyd, tekst og video skal guide brugeren igennem en digital udstilling af udvalgte anskuelsetavler. Tanken er, at den digitale udstilling får følgeskab af et undervisningsmateriale til brug i grundskolen, og at vi måske endda kan udstille tavlerne på udvalgte steder rundt om i landet.

Fremtid for baser og samlinger

I forbindelse med at AU Library blev virksomhedsoverdraget til Det Kongelige Bibliotek (KB) den 1. januar 2018, er det blevet aftalt, at vore databaser skal overføres til KB. Det vil betyde en bedre brugergrænseflade, end den vi hidtil har kunnet tilbyde vore brugere. I samme forbindelse er det besluttet, at KB's bevaringsafdeling vil overtage ansvaret for konserveringen af samlingerne og ikke mindst udrulningen af de resterende tavler og kort på ruller og stokke. Hvordan og hvorledes dette i praksis skal ske, er dog endnu ikke fastlagt, men en dialog er i gang.

Jens Bennedsen, f. 1963, *cand.scient.bibl.* fra Danmarks Biblioteksskole 1992. 2008-2012 *overbibliotekar*, Danmarks Pædagogiske Bibliotek og 2012-2014 *biblioteksleder*, AU Library, Campus Emdrup (DPB). Siden 2015 *specialkonsulent med ansvar for drift og udvikling af Skolehistorie.au.dk*.

Anette Eklund Hansen, f. 1952, *historiker, cand.mag., arkivar* på Arbejdermuseet og Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv 1985-2011. *Har forsket og skrevet om arbejdernes og velfærdsstatens historie i en lang række artikler. I de seneste år har hendes forskning været inden for børnehavens og skolens historie, hvor hun har bidraget til Pædagogprofessionens historie og aktualitet bd. 1 - 2 (2015). I 2017 var hun tilknyttet projektet Skolehistorie.au.dk på AU Library, Emdrup og har skrevet om Dansk Skolemuseum og anskuelsetavlernes historie.*

Litteratur:

- Bennedsen, J., & Coninck-Smith, N.d. (2017), Dansk Skolemuseum 2009-2017: delvist genoplevet i erindringen. I: *Uddannelseshistorie*, Årg. 51, s. 130-139.
- C. Glenstrup. (1990), Danmarks kirker og skoler: historiske sognekort. I: *Uddannelseshistorie*. s. 12-18.
- Glenstrup, C. (1991), På jagt i en billedskat. I: *Uddannelseshistorie*, Årg. 25, s. 75-86.
- Thuesen, I-B. (1980). Anskuelsesbilleder. En orientering om billedsamlingen på Danmarks Pædagogiske Bibliotek. I: *Dansk Skolehistorie*, Årg. 14, s. 87-100.